

Sprog i Norden

Titel: Den nordiske språkkampanjen – hvordan styrke barn og unges sprogforståelse

Forfatter: Bodil Aurstad

Kilde: Sprog i Norden, 2011, s. 109-116

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Dansk Sprognævn

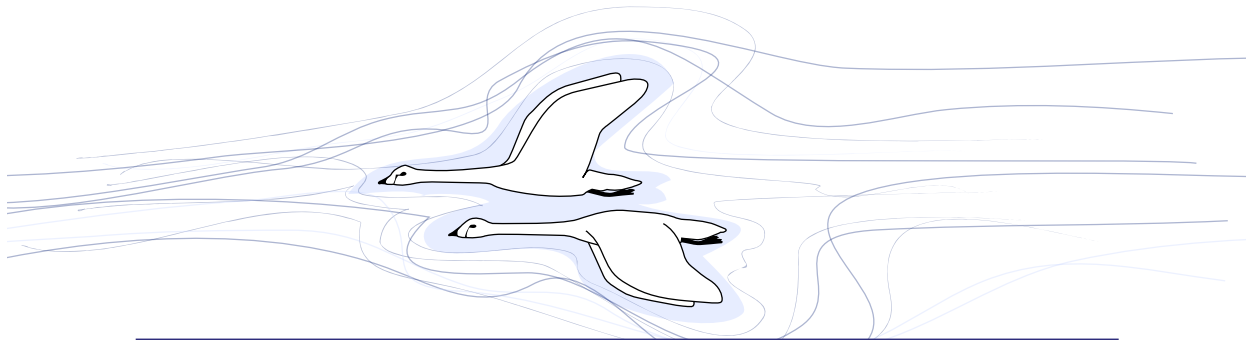
Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Den nordiske språkkampanjen – hvordan styrke barn og unges språkforståelse

Bodil Aurstad

I 2009 initierte Nordisk Ministerråd en nordisk språkkampanje under det islandske formannskapet. Kampanjen ble lansert i 2010 under det danske formannskapet og løper ut 2011 under det finske formannskapet. Den nordiske språkkampanjen er et ledd i oppfølgingen av Deklarasjon om nordisk språkpolitikk (2006). Nordisk Sprogkoordination er utnevnt som kampanjeleder for og koordinerer de nordiske tiltak, mens Nordisk Ministerråds Sekretariat koordinerer de nasjonale tiltak og den nordiske konkurransen tilknyttet kampanjen. Det er opprettet et Språkkampanjeråd som fungerer som inspirasjonsforum for aktørene under kampanjen.

Hvorfor språkkampanje i en tid der globalisering står i sentrum?

Det nordiske språkfellesskapet har en historisk bakgrunn, som i stor grad bygger på tidligere politiske forbindelser mellom de nordiske nasjonene. Idealet om at språkene dansk og svensk skulle være gjensidig forståelige og dermed gi et grunnlag for kommunikasjon i Norden, er et gammelt ideal, og noe den norske dramatiker Henrik Ibsen omtaler som “– vort aller viktigste anliggende” i et brev til Georg Brandes i 1875, der han i sterke vendinger kritiserer Brandes for å oversette tidsskriftsartikler mellom svensk og dansk: “svenske bidrag i dansk oversættelse! Hvorfor? Påregner da tidsskriftet ikke læsere også i Sverig? Og tror man i København at Svenskerne vil læse svenske originalartikler i dansk oversættelse? Eller er Danskerne virkelig endnu så ukyndige i det svenske sprog at meddelelser derfra kun kan forstås gennem oversættelser? I så fald står det dårligt til med udsigterne for vort allervigtigste anliggende.

I en periode sto både språkfellesskapet og kulturfellesskapet sterkt i det nordiske samarbeidet. Men etter at resultatene fra undersøkelsen *Internordisk språkforståelse i en globalisert tid* ble offentliggjort i 2005, ble det klart at den nordiske identitet som et kommunikasjonsfellesskap de senere år er under press. Unge nordboere er bedre til å forstå engelsk enn skandinavisk, og de scorer dårligere i testen enn hva foreldregenerasjonen gjør.

I 2009 initierte derfor Nordisk Ministerråd en nordisk språkkampanje under det islandske formannsskapet. Kampanjen ble lansert i 2010 under det danske formannskapet og løper ut 2011 under det finske formannskapet. Den nordiske språkkampanjen er et ledd i oppfølgingen av *Deklarasjon om nordisk språkpolitikk* fra 2006. Den nordiske språkkampanjen skal bidra til å styrke barn og unges språkinteresse og -ferdigheter og gjøre dem fortrolige med det språklige og kulturelle fellesskapet som gjør det mulig for nordboere å kommunisere med hverandre via nabospråkene dansk, norsk og svensk. På denne måten ønsker man via kampanjen å bidra til at også nye generasjoner bygger en nordisk identitet, blant annet gjennom nytenkning i undervisningen der nabospråkspektivet inndras på en morsom måte.

Ofte legges det vekt på at arbeidet med å styrke det nordiske språkfellesskapet dreier seg om å forhindre domenetap. I sin åpning av Språkkampanjerådets første møte valgte Gard Titlestad, avdelingsjef ved *Kunnskap og velferd* i Nordisk Ministerråds Sekretariat imidlertid å legge vekt på det komparative fortrinn og den styrkeposisjonen det er at vi nordboere deler språk – et språkfellesskap som er forbundet kulturelt til regionens identitet. Språkkampanjen skal dermed på et overordnet plan også bidra til å stimulere og vitalisere en sentral del av nordboernes felles kulturgrunnlag på en ny måte.

Målene for kampanjen

Kampanjens slagkraft skal ligge i å skape noen attraktive rammer for og samordne de mange, gode innsatsene som gjøres for språklæring og holdningsskapende arbeid i Norden. Omdreiningspunktet for kampanjeaktivitetene er holdningsskapende arbeid og språklæring spesielt ved hjelp av nye undervisningsmetoder og gjerne via nye medier og kommunikasjonskanaler. Kunnskap skal formidles i en form og et medium som tiltaler de unge og kampanjeaktivitetene skal kunne vise til en tydelig nordisk merverdi ved at tiltakene koordineres, at innsatsen samles og dermed blir mer synlig. Kampanjeaktivitetene skal være faglig forankret i språkpolitiske og undervisningspolitiske satsninger både på nordisk og nasjonalt plan. Kampanjens resultatmålsetninger er i henhold til oppdraget at:

- “Nordiske sprog og kultur bliver synliggjort med fokus på sprogforståelse (dansk, norsk og svensk)
- Børn og unge bliver opmærksomme på nordisk sprogforståelse og får lyst til at lære at forstå dansk og/eller norsk og/eller svensk
- Børn og unge får selv mulighed for at komme i tale
- Nogle børn og unges behov for at styrke deres sprogforståelse imødekommes
- Redskaber, som kan anvendes i arbejdet for at styrke børn og unges sprogforståelse, bliver udviklet og spredt til de aktuelle målgrupper
- Metoder, der kan benyttes af både børn, unge og voksne, for at øge børn og unges sprogforståelse, bliver udviklet og spredt til de aktuelle målgrupper
- Medietiltag som hjemmeside (virtuelt univers), slogan med strategisk budskab rettet mod børn og unge og lærere, kommunikation og formidling om kampagnen via sociale medier som for eksempel twitter og facebook, artikler, nyhedsbreve, blandt andet til skoler og lærere mv.”

De fire første punktene angår kampanjens formål og målgruppe, mens de tre sidste angår leveransene, altså midler på vei til målsetningen.

Kjennetegnene ved en god kampanje er at den:

- har strategisk riktige budskaper
- engasjerer målgruppen og nettverket omkring satsningen
- har klart formulerte, og helst målbare, suksesskriterier

Et eksempel på en språkkampanje som har fungert godt, og som også har fått en EU-pris for sine resultater, er den dansk-tyske språkkampanjen med den forvirrede språkprofessorfiguren *Prof. Dr. ABC* fra region Sønderrjylland-Schleswig: www.prof-dr-abc.com. Den dansk-tyske språkkampanjen har en snevrere målgruppe, barn i alderen 5-9 år, men i likhet med den nordiske språkkampanjen, ønsker man gjennom den å bidra til tidlig språkstimulering og kulturkontakt på tvers av landegrensene.

Kampanjetiltakene

Den nordiske språkkampanjen har tre hovedsøyler:

- konkurransen
- nordiske tiltak
- nasjonale tiltak

Konkurransen

I forbindelse med kampanjen utlyser Nordisk Ministerråd sommeren 2011 en konkurranse der det etterlyses forslag til produkter som er attraktive for barn og unge, av høy kvalitet, som kan bidra til at kampanjens mål oppfylles, og som kan brukes i Ministerrådets satsning på å styrke forståelsen av dansk, norsk og svensk i Norden. Premien er på 500.000 danske kroner, og aktører både fra kultur- og undervisningsområdet samt forsknings- og innovasjonsområdet blir oppfordret til å by inn med konkurransebidrag. Bidragene vurderes av en jury og vinneren kåres ved 'Tør du?'-konferansen i oktober 2011.

De nordiske tiltak

Når det gjelder de nordiske tiltakene, ble det i utgangspunktet pekt på 6 suksessprosjekter blant eksisterende nordiske tiltak, og disse utgjør **hovedelementer** i kampanjen:

- **Nordisk klimadag** – gjør bruk av nordiske internettressurser i naturfagsundervisningen og demonstrerer dermed at språkkunnskaper ikke bare angår språkfagene. Facebook-siden Nordisk Klimadag og nettsiden www.klimanorden.org inneholder aktiviteter og konkurranser både for 5-åringer og 19-åringer. Klimadagen 2010 ble til og med markert på www.dmi.dk. Målet er at så mange skoler som mulig arrangerer opplegg på selve klimadagen 11. november, gjerne i samarbeid med andre klasser over grensene via internett. 1. februar 2011 arrangeres det dessuten en fellesnordisk klimachat for tenåringer.
- **Norden før og nu** – Danmarks Radios undervisningsside www.dr.dk/norden for emnene historie, samfunnskunnskap og geografi skal med øremerkede midler fra NORDBUK styrkes med språkaktiviteter og -spill som kan brukes i undervisningen for 10-14-åringer. Utfordringen ligger i om språkspill og de andre edutainmentaktivitetene appellerer til den vanskelige målgruppen tweens. I prosjektbeskrivelsen er det skissert en øvelse der elevene får se klipp fra nordiske barne- og ungdomsutsendelser som de selv skal tekste, i tillegg til quizer og et spill der man kobler ord/uttrykk mellom to språk.

- **Norden i bio** – Foreningene Nordens Forbunds film- og undervisningspakker over temaene humor, oppvekst og toleranse er delvis kjøpt fri og ligger gratis på svenske Skolverkets nettside www.skolverket.se som en del av språkkampanjen. De svenske filmene er dyrere å frikøpe, og foreløpig er det ikke lyktes å få lagt noen av dem gratis tilgjengelig på internett. De komplette filmpakkene kan kjøpes og undervisningskompendiene lastes ned fra nettsiden www.nordenibio.org. Herfra kan man dessuten få tilgang til REClimate-oppleggene, som kan brukes både i klima-, språk og filmundervisning.
- **Nordiske Sprogpiloter** – er et etterutdanningskonsept for språklærere i Norden der nabospråksdidaktikk og språklæring står i sentrum. Blant de ca. 125 utdannede språkpilotene blir flere brukt som foredragsholdere og fagkonsulenter for andre kampanjetiltak. Dette er spesielt relevant i aktiviteter og arrangementer som henvender seg til lærere, for på den måten å spre viten om gode undervisningsmetoder, så vel som projektet Nordiske Sprogpiloter: www.sprogpiloter.dk og Facebook-gruppen Sprogpiloter.
- **Nordisk projektbank** (Tekstkompetence i Norden) – er et prosjekt som er finansiert av Rådgivningsgruppen for Nordisk Skolesamarbejde (NSS). I prosjektbanken ønsker man å registrere små og store språk-, lese og skriveprosjekter med et formidlingsaspekt fra hele Norden. Målet er å etablere en gratis database til inspirasjon for språklærere. En artikkel som redegjør for prosjektbanken er så langt oversatt og publisert i lærertidsskrifter i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Lærere som ønsker å finne inspirasjon eller registrere prosjektet sitt, kan gjøre det på: www.nordiskprojektbank.dk.
- **Digitale undervisningsmidler via iTunes U** – Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) har positive erfaringer med å legge undervisningsmateriale gratis ut via iTunes U: itunes.ntnu.no. Som en del av kampanjen vil NTNU arrangere et seminar om universitetets for en rekke nordiske universiteter. I et parallellspråks- og nabospråksperspektiv ville muligheten til å laste ned foredrag innenfor en rekke fagområder på flere nordiske språk bidra til å kunne styrke nordiske studenters forståelse av dansk, norsk og svensk. Seminaret arrangeres høsten 2011.

I tillegg vil det i forbindelse med kampanjen

- arrangeres en serie minikurs som informerer om støttemuligheter for mobilitet (studiereiser, klasseturer osv.) og hvordan språkundervisning

på en morsom måte kan bidra til å bygge nordisk identitet og kommunikasjonskompetanser i samarbeid med de nordiske husene, Norden i Fokus, de nordiske informasjonskontorene og Nordisk kulturfond. Målet er at lærere og andre som arbeider med unge skal få informasjon om hvilke muligheter som finnes til å levendegjøre nordenundervisningen.

- arrangeres workshops om språkundervisning med et nordisk perspektiv der språkpiloter bidrar til oppleggene. Arrangør er Foreningen Norden Sverige, og arrangementene er også åpne for andre nordiske lærere.
- utarbeides undervisningsmaterialer som en oppfølging til Foreningene Nordens Forbunds rap-konkurransse, se www.rapitup.org. Undervisningsmaterialet utarbeides av Norden i Bio-avdelingen ved Foreningene Nordens Forbund. Også Danmarks Radio har en hiphop/rap-nettside til bruk i språk- og musikkundervisning: www.dr.dk/nordisksprog.
- opprettes en facebookgruppe (Falske venner/Falska vänner) med konkurranser, quizer og aktiviteter for unge. Tilknyttet FB-gruppen vil det være ambassadørklasser som har i oppgave å poste morsomme nyheter og kommentarer. Det er en aldersgrense på 13 år for å ha en profil på Facebook, og flere lærere har rapportert at de har hatt suksess ved å la elevene benytte sosiale medier som statusoppdateringer i Facebook, chat eller blogg i språkundervisningen, selv om det kan være vanskelig å integrere en hygge-kommunikasjonskanal inn i en undervisningsramme.
- etablere en nettside i samarbeid med de nordiske perler med undervisningsmaterialer.
- utarbeide en nordisk nettordbok for barn (10-14-årige) med oppleste ordforklaringer så man både kan trene lytte og leseforståelsen. Ordboken skal når den er ferdig være søkbar på de nordiske nasjonalspråk. Prosjektet er koordinert under Nettverket for språknemndene i Norden, og ordboken er tenkt lagt ut på nettet sammen med tekster og språkøvelser.

De nasjonale tiltak

De nasjonale tiltakene avspeiler nasjonale satsninger og behov, så vel som at de bidrar til å støtte opp om enkelte nordiske tiltak. De nasjonale tiltakene er utpekt av landenes undervisningsdepartementer:

- Svenska.nu har i tillegg til å arrangere nordiske etterutdanningskurs for finske svensklærere, lagt en nordisk dimensjon til sine mange elevtiltak for å styrke svenskundervisningen i **Finland**, f.eks. rap-workshop med JPS, “kocka på svenska med Michael Björklund” og “Låna en nordbo 2.0”: se www.svenskanu.fi.

- Skolverket i **Sverige** – har laget egne nettsider der svenske lærere får veiledning og guides til anbefalte, nettbaserte undervisningsmaterialer for å støtte opp om kompetansekravene i de nye læreplanene som gjelder fra høsten 2011: www.skolverket.se.
- **Island** har valgt å støtte seks mindre projekter, herunder ordbokprosjektet ISLEX (lanseres 16.november 2011), språkkurs i Foreningen Norden Island og to delprojekter under undervisningsnettstedet www.tungumalatorg.is.
- **Færøyene** vil legge inn opplegg for norsk- og svenskundervisning i nettstedet www.snar.fo for å styrke nabospråksperspektivet både i danskundervisningen, der det typisk er svensk og bokmål det legges vekt på, og i færøyskundervisningen der det først og fremst er nynorsk og islandsk som nabospråk det legges vekt på.
- **Danmark** vil arrangere lærerkonferansen: “Hvad er svært ved dansk – og hvordan gøre det sjovt at lære dansk?” Talt dansk representerer en utfordring for andre nordboere. Undervisningsministeriet i Danmark ønsker å arrangere en konferanse om utfordringer og positive muligheter for språklæring i alle fag. Det er avsatt midler til reisestipender for **færøyske** og **grønlandske** lærere som ønsker å delta.
- Foreningen !Les, Foreningen Norden Norge og Språkrådet i **Norge** deler de norske nasjonale midlene og setter fokus på lesning av svensk og dansk, forståelse av både skrift og opplest tekst på internett, for å styrke og sette fokus på nabospråksundervisningen etter at en undersøkelse blant norsklærere viste en negativ tendens i holdningene til nabospråksundervisning og opplevelsen av egen kompetanse. Foreningen Norden Norge står dessuten bak den norske holdningskampanjen www.brukskandinavisk.no, se også Facebook-profilen Bruk Skandinavisk!
- **Grønland** vurderer et mulig litteraturløst tiltak.

Oppdatert informasjon om den nordiske språkkampanjen ligger på nettstedet www.nordisksprogkampagne.org.

Se også:

<http://www.dokpro.uio.no/litteratur/ibsen/hi17.txt>

<http://nordisksprogkoordination.org/temaer/sprogpolitik/nordisk-sprogpolitik>

<http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2005-573/>